

[Adolph Sørensen.]

takt øges lærlingetilgangen og uddannelsen af lærlinge såvel som af ufaglærte intensiveres og forbedres gennem organisationernes og myndighedernes frugtbare samarbejde og under ikke ubetydelige ofre også fra organisationernes side. Der er ikke hidtil — det er allerede erkendt i ordførertalerne her i dag — ved andre byggeformer fremstået sådanne lavere priser eller andre fordele, at det kan berettigede til en tyrkertro på, at vel gennemført traditionelt byggeri ikke skulle være konkurrencedygtigt. Tværtimod føler jeg mig overbevist om, at det håndværksmæssige byggeri — om man vil kalde det sådan — rummer meget store muligheder, og jeg tror, det har krav på nu at få en fair chance for at kunne bygge kontinuerligt efter vel tilrettelagte planer.

For i det hele taget at komme i gang med montagebyggeriet — hvad der også blev fremhævet af den ærede ordfører for de uafhængige og af andre — i det omfang, som betænkningen opstiller, skal der jo investeres ganske overordentlig store beløb i nye fabriksanlæg. Det skal der ikke, for at man kan gennemføre et tilsvarende muret byggeri. Her har man et veludbygget net af rationaliserede, moderne, produktive fabrikationssteder, teglværker, over hele landet. Råstoffet har vi, det er et af de få, vi har her i landet. Og yderligere kan man med hensyn til præfabrikerede komponenter som montage-dæk til etageadskillelser, trappe-, brystnings- og altanelementer og alle mulige monterbare dele trække på de eksisterende fabrikker. Hidtil har man ikke i den alt for lange årrække, hvor vi har været underkastet restriktioner i byggesektoren, kunnet planlægge det traditionelle byggeri og slet ikke i samme omfang som visse afsnit af montagebyggeriet, der jo er indgået i boligministeriets langtidsplaner m. v. Men det kan selvfølgelig gøres; det kræver ikke femårsplaner, alene fordi projekterne jo kan baseres på gennemprøvede konstruktioner og materialer.

Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at advare imod, at man ofrer en masse kostbar tid og penge, som vi jo, når alt kommer til alt, ikke har for mange af, på at opfinde noget, der faktisk for længst er opfundet, og som har bevist sin anvendelighed. Omtrent 90 pct. af byggeriet sker

jo via den såkaldt traditionelle sektor — jeg kan også sige det murede byggeri, det håndværksmæssige byggeri. Man har eksempler på, at rigtig planlægning og effektiv udnyttelse af dette byggeri, f.eks. ved udnyttelse af gentagelsesmomentet gennem et stort antal lejligheder, klyngehuse, gruppehuse eller enkelthuse, men under samme plan, kan sætte præstationerne op med omkring 50 pct., og det vil sige, at hvis man sætter ind i øget grad på dette felt, må det være åbenbart for enhver, at her ligger en betydningsfuld genvej til flere og billigere boliger gemt; og her må i hvert fald ligge en opfordring til ikke at give montagebyggeriet eller nogen byggeformer overhovedet en præferencestilling, men tværtimod give de forskellige byggeformer fri adgang til at konkurrere på lige fod.

Det ærede medlem hr. Hastrup stillede det spørgsmål, om det ikke er regulering og restriktioner, der hindrer planlægningen, og jeg mener, at svaret her er let at give. Jeg tror, at svaret må blive klart et jo. Primært er der for mig ingen tvivl om, at det, der skal til, og det, der vil give de bedste muligheder for en virkelig planlægning, er frihed for snærende bånd og restriktioner på dette uhyre vigtige område.

Jeg vil gerne hænge et lille smykke om halsen på den højtærede boligminister som tak for, at han dog har taget initiativet til denne frasering, og idet jeg håber på et godt og frugtbart arbejde i udvalget, vil jeg holde op for den højtærede ministerordene af biskop Thomas af Strängnäs, der jo for så lang tid siden som i 1430 sagde:

„Frihed er det bedste guld, som sol bestråler over muld, lad den dit smykke være.“

Boligministeren (Kaj Andresen): Må jeg indledningsvis takke de ærede ordførere for en velvillig behandling af lovforslaget, i hvert fald for tilsagn om velvillig forhandling. Måske var der i debatten lidt for megen negativ kritik og lidt for begrænset positiv tanke.

Der er jo rejst en del enkelte problemer, og jeg vil gerne knytte nogle bemærkninger til en række af de mere principielle ting, der er sagt, og også prøve på at knytte bemærkninger til nogle af de rejste spørgs-